

Силабус курсу

«Ділова українська мова»
Освітній ступінь: бакалавр
Галузь знань: 24 Сфера обслуговування
Спеціальність: 242 Туризм
Освітньо-професійна програма: «Туризм»
Кількість кредитів: 3
Рік підготовки: 1-й, II семестр
Компонент освітньої програми: обов'язкова
Мова викладання: українська

Керівник курсу

доцент кафедри української мови В.Ф. Баньої
Контактна інформація – veronica.banyoi@uzhnu.edu.ua
асистент кафедри української мови Г.В. Шкурко
Контактна інформація – galyna.shkurko@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Головною метою викладання курсу є формування у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти комунікативної компетентності; набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвиткові креативних здібностей студентів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця; вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики і термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників.

Вивчення дисципліни передбачає вирішення таких завдань: сформувати чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні; розвивати творче мислення студентів; виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій; сформувати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

Навчальний контент

Змістовий модуль 1

Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування. Мовні норми.

Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Поняття «рідна мова».

Тема 2. Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.

Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовно-професійної діяльності.

Тема 3. Основи культури української мови.

Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови. Комунікативна професіограма фахівця. Словники у професійному мовленні.

Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.

Змістовий модуль 2

Професійна комунікація

Тема 4. Спілкування як інструмент професійної діяльності.

Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Невербальні компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.

Тема 5. Риторика і мистецтво презентації.

Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.

Тема 6. Культура усного фахового спілкування.

Особливості усного спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Бесіда з роботодавцем. Етикет телефонної розмови.

Тема 7. Форми колективного обговорення професійних проблем.

Мистецтво перемовин. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада. Дискусія. «Мозковий штурм» як евристична форма, що активізує креативний потенціал співрозмовників під час колективного обговорення проблеми. Технології проведення «мозкового штурму».

Тема 8. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.

Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.

Тема 9. Документація з кадрово-контрактних питань.

Автобіографія. Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода.

Тема 10. Довідково-інформаційні документи.

Прес-реліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг із протоколу.

Змістовий модуль 3

Наукова комунікація як складова фахової діяльності

Тема 11. Термін та його ознаки. Термінологія як система.

Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія професійної сфери: склад історичної термінологічної лексики з погляду її походження та з погляду сфер вживання. Способи творення термінів. Нормування, кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники. Термінологічні словники та довідкова література з професійної сфери.

Тема 12. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.

Становлення і розвиток наукового стилю української мови. Мовні засоби наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. План, тези, конспект як важливі засоби організації розумової праці. Анотування і реферування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової

статті. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Науковий етикет.

Тема 13. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів.

Форми і види перекладу. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклади. Типові помилки під час перекладу наукових фахових текстів українською мовою. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.

Особливості редагування наукового тексту. Помилки у змісті й будові висловлювань. Редагування наукових текстів. Глосарій термінів із професійної діяльності.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна	здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов
ЗК 2	здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
ЗК 4	здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу
ЗК 6	здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 7	здатність працювати в міжнародному контексті
ЗК 10	здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК 12	навички міжособистісної взаємодії
СК 1	знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності
СК 2	здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
СК 9	здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах
СК 10	здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал
СК 21	розробляти рекомендації для державних органів влади та органів місцевого самоврядування у сфері контролю за туристичною діяльністю
ПРН – 2	знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук
ПРН – 8	ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися
ПРН – 11	володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності
ПРН – 12	застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг

Літературні джерела

Основна література

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
2. Бабич Н. Сила мовленого слова: Науково-публіцистичні нариси з культури мови. Чернівці, 1996.
3. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: навчальний посібник. К., 1998.
4. Вовк П.С. Сучасна українська літературна мова: Рухомий наголос в іменниках і дієсловах. К., 1996.
5. Волкотруб Г.І. Практична стилістика сучасної української мови: Використання морфологічних засобів мови: навч. посібн. К., 1998.
6. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. К., 2010. 624 с.
7. Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2003.
8. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
9. ДСТУ 3966-2000 Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять. К.: Держстандарт України, 2000. 32 с.
10. Дяков А.С., Кияк Т.Р, Куделько З.Б. Основи термінотворення. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2000.
11. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: Стилістика і культура мови. К., 1999.
12. Зубков Микола. Сучасна українська ділова мова. Харків: Весна, 2009.
13. Караванський С. Секрети української мови. К., 1994.
14. КНД 50-011-93. Основні положення та порядок розробки стандартів на терміни та визначення. К.: Держстандарт України, 1993. 37с.
15. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. К., 1990.
16. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. К., 1978.
17. Комова М.В. Українська термінологічна лексикографія: 1948–2000. Львів, 2002. 84с.
18. Кочан І.М., Токарська Н.С. Культура рідної мови. Львів, 1996.
19. Культура української мови. К., 1970.
20. Культура фахового мовлення: навчальний посібник. За ред. Н.Д. Бабич. Чернівці: Книги-XXI, 2005.
21. Марахова А. Ф. Діловий стиль сучасної української мови. *Мова і час*. К., 1977.
22. Марахова А.Ф. Мова сучасних ділових документів. К., 1981.
23. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навчальний посібник 2-е вид. К: Каравела, 2008.
24. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура фахової мови: навч. посібн. К.: ВЦ «Академія», 2007.
25. Мацько Л. І., Кравець Л. В., Солдаткіна О. В. Стилістика ділового мовлення та редагування ділових документів: навч. посібник для дистанц. навчання. К.: Ун-т «Україна», 2004.
26. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навч. посібник. К.: Вища школа, 2003.
27. Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування: навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2005.
28. Молдаванов М.І., Сидорова Г.М. Сучасний діловий документ і зразки найважливіших документів українською мовою. К., 1992.
29. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сучасність. Львів, 1999. 112с.
30. Нелюба А. Теорія і практика ділової мови. Харків, 1997.

31. Ощипко І.Й. Практична стилістика сучасної української літературної мови: Лексика і фразеологія. Львів, 1968.
32. Ощипко І.Й. Практична стилістика сучасної української літературної мови: Синтаксис. Львів, 1965.
33. Пазяк О., Кисіль Г. Українська мова і культура мовлення. К., 1995.
34. Паламар Л.М., Кацавець Р.С. Мова ділових паперів. К., 1993.
35. Пентилюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування: навчальний посібник. К., 2011.
36. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. К., 1976.
37. Пілецький В. І. Деякі лінгвістичні проблеми українського термінознавства. *Український правопис і наукова термінологія*. 1997. Т. 9. С. 116–117.
38. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб. К.: Либідь, 1999.
39. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української літературної мови. К., 1992.
40. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навчальний посібник. К.: Знання, 2006.
41. Русанівський В.М. Чи правильно це написано? К., 1972.
42. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет: навчальний посібник. К.: Знання, 2006.- 380 с.
43. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посібн. К.: «Академвидав», 2010.
44. Сучасна українська літературна мова: Стилiстика. К., 1973.
45. Український правопис. К.: Наукова думка, 2019. 392 с.
46. Чередниченко І.Г. Нариси із загальної стилістики сучасної української мови. К., 1962.
47. Шевчук С.В. Ділове мовлення. Модульний курс. К.:Літера, 2003.
48. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова (за професійним спрямуванням). К., 2012.
49. Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування: навчальний посібник. Київ: Лібра, 2003. 416 с.

Допоміжна література

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: посібник. За заг. ред. О. Сербенської. Львів, 1994.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. К., 1991.
3. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики. Уклад.: В. Бусел та ін. К.; Ірпінь, 2003.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
5. Головашук С.І. Словник наголосів української мови. К., 2003.
6. Головашук С.І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. К., 1995.
7. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. Львів, 1996.
8. Гринчишин Д.Г., Сербенська О.А. Словник паронімів української мови. К., 1986.
9. Демська О.М., Кульчицький І.М. Словник омонімів української мови. Львів, 1996.
10. Дорошенко С.І. Граматична стилістика української мови. К., 1985.
11. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. К., 1973.
12. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. К., 1993.
13. Культура української мови: Довідник. За ред. В.М. Русанівського. К., 1990.

14. Лесюк М. Словник русизмів у сучасній українській мові (неунормована лексика). Івано-Франківськ, 1993.
15. Мова і час: Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови. К., 1977.
16. Новий російсько-український словник-довідник: Близько 100 тис. слів / Уклад. С.Я.Єрмоленко та ін. 2-е вид., доп. і випр. К., 1999.
17. Новий тлумачний словник української мови: У 4 т. / Уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко; наук. ред. Л. Андрієвський. К., 1998.
18. Орфографічний словник української мови / Уклад.: С.І. Головащук, М.М. Пещак, В.М. Русанівський, О.О.Тараненко. К., 1994.
19. Орфоепічний словник / Уклад. : М.І. Погрібний. К., 1984.
20. Пилинський М.М. Літературні норми. Типи та їх класифікація. *Мовознавство*. 1974. № 3.
21. Полюга Л.М. Словник антонімів. К., 1999.
22. Російсько-український науково-технічний словник (30000 слів). Уклад: В.Перхач, Б.Кінаш; наук. ред. В. Перхач. Львів, 1997. 456 с.
23. Російсько-український словник: Сфера ділового спілкування. Уклад.: В.М. Брицин, О.О. Тараненко. К., 1996.
24. Русанівський В.М. Запозичені особові імена і прізвища: Складні питання сучасного українського правопису. К., 1980.
25. Сербенська О., Білоус М. Екологія українського слова: Практичний словничок-довідник. Львів, 2003.
26. Словник ділової людини /Уклад. Р.І. Тринько, О.Р. Тринько. Львів, 1992.
27. Словник іншомовних слів / Уклад.: Л.О. Пустовіт, О.І. Скопенко, Г.М. Сюта, Г.В. Цимбалюк. К., 2000 (23 тис. слів).
28. Словник іншомовних слів / Уклад.: С.М.Морозов, Л.М. Шкарапута. К., 2000 (10 тис. слів).
29. Словник синонімів української мови: У 2 т. / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук. К., 1999-2000.
30. Словник-довідник труднощів української мови / За ред. С.Я. Єрмоленко. К., 1992.
31. Українська літературна вимова та наголос: словник-довідник / За ред. М.А. Жовтобрюха. К., 1973.
32. Українсько-англійський словник комп'ютерних термінів і англо-українські аудіовізуальні терміни [уклад. П. Фединський та ін.]. Едмонтон, 1990. 30 с.
33. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (Науково-навчальне видання): [монографія]. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 328 с.
34. Чак Є.Д. Складні випадки вживання слів. К., 1984.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

(інтернет-сторінки, що містять інформацію про історію та сучасний стан української літературної мови; електронні словники)

http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/p	Велика чи мала літера: словник-довідник
	Дзвона чи дзвону? або А(-Я) чи У(-Ю)в родовому відмінку
	Короткий словник жаргонної лексики української мови
	Культура мови на щодень
	Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради.
	Найповніша редакція чинного правопису
	Правильно – неправильно
	Чак Є. Чи правильно ми говоримо?

	Словник термінів міжкультурної комунікації Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо
http://sum.in.ua/	Словник української мови в 11 томах

<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> "Словники України": словозміна, синонімія, фразеологія
http://hohlopedia.org.ua/literaturne_slovovjyvannya/3/ Літературне слововживання
<http://www.lingvo.ua/uk/Translate/uk-uk/> Глумачний словник сучасної української мови
<http://dict.linux.org.ua> – Проект англійсько-українського словника технічних термінів;
<http://dict.linux.org.ua/text/index.html> - Проект англо-українського словника технічних термінів;
<http://hot-files.narod.ru/files/> – Транслітераційні мовні програми для різних мов (в тому числі українською);
<http://irc.iatp.by/showart.php> – Смайлики. Толковий словарь;
<http://krytyka.kiev.ua> – Журнал „КРИТИКА” (інформація про новий український правопис, термінологічні та інші проблеми сучасної української мови);
<http://novamova.com.ua/index.html> – Українська мова в Інтернеті, консультації фахівців, інформація про українську мову тощо;
<http://ulif.org.ua> – Український лінгвістичний портал;
<http://www.domivka.net/ftema13134.html> – Україномовний Інтернет;
<http://www.geocities.com/ukrexlibris/> – Україномовний сайт про сучасну українську мову;
<http://www.msu.kharkov.ua/tc/> – Галузевий термінологічний центр;
<http://www.univ.kiev.ua> – Офіційний сайт Київського національного університету імені Тараса Шевченка (інформація про розвиток сучасної української літературної мови на сайті лінгвістичного гуртка);
www.zn.kiev.ua – Газета „Дзеркало тижня” (сучасний стан української літературної мови).
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
Український правопис (чинний з 03.06.2019 р.).

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час модульної контрольної роботи заборонено (зокрема з використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Оцінювання

Відмітка про залік у національній шкалі (“зараховано”, “не зараховано”) та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
64 - 74	D	задовільно	

60 - 63	Е		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни